

Hadithi

kutoka kwa A`amir bin Waathilah amesimulia kuwa:

- 1 Naafi`l bin Abdil Warith akikutana na Umar (Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake) katika sehemu inaitwa U`sfaana, na Umaru alikuwa amemfanya kuwa kiongozi katika mji wa makah, Umaru akamuuliza: ni nani umemuacha katika nafasi yako ya uongozi katika watu wa hilo bonde?
- 2 Akasema: (nimemuacha) kijana wa Abzaah, Umar akasema: ni nani huyo kijana wa Abzaah? Akasema: ni mjakazi katika wajakazi wetu,
- 3 Umaru akasema: unawaachia kiongozi mjakazi?
- 4 Akasema: Hakika yeye ni msomaji mzuri wa kitabu cha Mwenyezi Mungu Mtukufu, na ni msomi wa elimu ya mirath.
- 5 Umaru akasema: kweli hakika Nabii wenu (rehma na amani ziwe juu yake) alisema: hakika Mwenyezi Mungu hunyanyua kwa hiki kitabu watu, na kwa kitabu hiki huwashusha wengine.⁽¹⁾

1 Muslim (817).

Ayah

﴿Na inapoteremshwa Sura wapo miongoni mwao wasemao: Ni nani miongoni mwenu Sura hii imemzidishia Imani? Ama wale walioamini inawazidishia Imani, nao wanafurahi. 124. Ama wale wenye maradhi katika nyoyo zao, basi inawazidishia uovu juu ya uovu wao; na wanakufa hali ni makafiri. 125.﴾ [At-Tawbah: 124, 125].

﴿29. Hakika wale wanaosoma Kitabu cha Mwenyezi Mungu, na wakashika Sala, na wakatoa kwa siri na kwa dhaahiri katika tulivyowaruzuku, hao hutaraji biashara isiyododa. 30. Ili Yeye awalipe ujira wao kwa ukamilifu, na awazidishie kutokana na fadhila zake. Hakika Yeye ni Mwenye kusamehe Mwenye shukrani. 31. Na hayo tuliyokufunulia kutoka Kitabuni ni Kweli yenye kusadikisha yaliyo kuwa kabla yake. Hakika Mwenyezi Mungu kwa waja wake ni Mwenye khabari na Mwenye kuona. 32. Kisha tumewarithisha Kitabu hao ambao tuliwateua miongoni mwa waja wetu. Kati yao yupo aliyejidhulumu nafsi yake, na yupo wa katikati, na yupo aliyetangulia katika mambo ya kheri, kwa idhini ya Mwenyezi Mungu. Hiyo ndiyo fadhila kuu.﴾ [Fatir: 29 - 32].

﴿Mwenyezi Mungu atawainua walio amini miongoni mwenu, na waliopewa ilimu daraja za juu. Na Mwenyezi Mungu anazo khabari za mnayo yatenda.﴾ [Almujadlati: 11]

Msimulizi

Msimulizi wa kisa: jina lake ni A`amir bin Wathila bin Abdilah Al Kinaniy, alizaliwa mwaka wa vita ya uhdi, na mtume alifariki yeye akiwa na miaka 8, na alikuwa katika maswaha waliswaha mwishoni mwa mwaka wa 110 hijiria.

Msimulizi wa hadithi:

Ni: Abu Hafs, al-Faruq, Umar ibn al-Khattab al-Qurashi al-Adawi Mwenyezi Mungu awe radhi naye, ni Khalifa wa pili katika makhalifa Waongofu, na ni mmoja kati ya kumi waliotabiriwa kuingia Peponi wakiwa hai, alikuwa balozi wa Quraish kabla ya Uislamu; Ikitokea vita baina yao, Wanamtuma Kutafuta amani na Hukumu, alisilimu mwaka wa sita baada ya Mtume kutumwa, na kusilimu kwake kuli-kuwa ni Ushindi kwa Uislamu na Waislamu, na alihudhuria Vita vyote pamoja na Mtume wa Mwenyezi Mungu amani iwe juu yake, na alishika ukhalifa baada ya kifo cha Abu Bakar Al-Siddiq Mwenyezi Mungu awe radhi naye katika mwaka wa (13 Hijiria). Alikuwa maarufu kwa uadilifu pamoja na ukali na ujasiri katika ukweli, na wakati wa utawala wake nchi nyingi zilikombolewa kama vile Iraq, siria, Misri na nyinginezo. Aliuawa katika mwaka wa (23 AH), na akazikwa katika chumba cha Bi Aisha, Mungu amuwie radhi, karibu na Mtume Rehman na Amani zimshukie na Abu Bakar as-Siddiq Mwenyezi Mungu awe radhi naye⁽¹⁾.

Muhtasari

Umaru alikutana na mmoja wa viongozi wake aliowapa majukumu ya utawala katika mji wa makkah mji ambao ulikuwa wa watu wenye heshima zao, alivyokutana nae nje ya mji wa makkah kiongozi huyo akamueleza Umaru kwamba majukumu yake amemuachia mtu ambae si katika watu watukufu na waheshimiwa katika mji huo, Umaru aliposikia hivyo akamkalipia katika jambo hilo, kwa kuogopea asije kusababisha madhara kwa raia, baada ya kufahamishwa kuwa kijana Yule ni katika vijana waliohifadhi qur`ani, nafsi yake ikaridhika na kutulia, na kumshukuru aliefanya hivyo, na zaidi ya hapo akampa ushahidi wa maneno ya Mtume (rehma na amani ziwe juu yake) kwamba hiki kitabu huwa kinawapa heshima watu na kuwadhalilisha wengine.

1 Rejea ufafanuzi wake katika: "Ma`rifat al-Sahaba cha Abu Na`im" (1/38), "Asad al-Ghaba cha Ibn al-Atheer" (4/137), "Al-Isbah cha Ibn Hajar" (4/484).

Ufahamu

- 1** Anaeleza Swahaba Mtukufu A`amir bin Waathilah (Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake) kwamba Naafi`l bin Abdil Haarith (Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake) ambae Umaru alimfanya kuwa kiongozi katika mji wa makkah, siku moja alitoka katika mji huo ili kutekeleza maslahi ya raia, akakutana Umaru (Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake) katika maeneo ya U`sfaana, nao ni mji ulioko magharibi mwa makkah kwa takriban kilometa 80, alivyokutana na Umaru akamuuliza kuhusu aliemuachia majukumu ya uongozi katika mji wa makkah, kwa kuwaongoza mambo yao na kuwaswalisha, na mengineyo.
- 2** Naafi`i akamueleza kuwa amemuachia majukumu ya uongozi kijana jina lake ni ibn abzaa<sup>(1)</sup>, Umaru akawa hakumfahamu, akauliza hali yake, naafi`l akamwambia kwamba kijana huyo au moja ya wazazi wake kuna aliewahi kuwa mjakazi au mtumwa wetu tukamuacha huru.
- 3** Umaru akachukia mtumwa kufanywa kuwa kiongozi, hali ya kuwa kuna watu waliohuru na wenye heshima katika maswahaba wa Mtume (rehma na amani ziwe juu yake) na waliokuja baada yake ambao wanafaa kusimamia jukumu hilo.
- 4** Hii haina maana kuwa haifai wajakazi kuongoza, wala kwamba Umaru (Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake) eti anawadharu wajakazi na watumwa na kuwaona wako chini ya waungwana (yaani watu walio huru), lakini aliuliza hivyo kwa kuchunga maslahi ya watu na kuepuka fitna, kwa sababu uongozi katika malengo yake ni kudhibiti mambo ya watu na kutekeleza maslahi yao, na jambo hilo linahitaji mtu mwenye uelevu na msimamo na mwenye kuogopwa ambae watu hawawezi kumgomea, na hili linahitaji mtu aliehuru na mwenye kuheshimiwa katika nasaba na nafasi yake katika jamii, na kinyume na hapo watu watamdharau na kuacha kumsikiliza na kumtii.⁽²⁾
- 5** Naafi`i akamueleza kuwa sababu ya kumpa majukumu hayo ni kwamba kijana huyo amehifadhi kitabu cha Mwenyezi Mungu Mtukufu, na ni msomi wa sheria na hukumu za mirathi, na kwamba mjakazi huyu Mwenyezi Mungu amemnyanyua kwa watu kwa sababu ya jambo hilo, na watu wa mji wa makkah wanajua sifa yake hiyo, na wanamuheshimu na kumtukuza na kutekeleza maamrisha yake, jambo ambalo linapelekea mambo kunyooka, na hali kutulia.
- 6** Umaru alipoelezewa sababu ya kufanywa hivyo, aliikubali na kumuunga mkono kwa kumpa hoja na dalili ya usahihi wake, kwamba Mtume ameeleza kuwa hiki kitabu kinawaheshimisha watu na kunyanyua daraja zao duniani na akhera, na kisingelikuwa kitabu hicho wangelidhalilika, kama kinavyowadhalilisha waliokikufuru na wakaacha kufanyia kazi yaliyomo, hata kama walikuwa ni watu waheshimiwa na utukufu.

1 Yeye ni Abd al-Rahman ibn Abza al-Khuza'i, wakitofautiana katika uswahaba wake, na wanahistoria wengi wanadai kwamba alikuwa ni sahaba ambaye alikutana na Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa aalihi wa sallam) na akaswali nyuma yake na akasimulia kutoka kwake. Tazama: "Tahdheeb Al-Kamal" cha Al-Mazi (16/501), "Sir A'alam Al-Nubla" cha Al-Dhahabi (3/201).

2 "Al-Bahr Al-Mohet Al-Thajaj" cha Muhammad bin Ali Al-Ethithi (458/458).

Ni wajibu kwa kila aliepewa majukumu awe makini katika hayo majukumu, mwenye kufuatilia kila sehemu, kwani umaru alikutana na mfanyakazi wake jambo la kwanza alimuuliza, ni nani umemuachia majukumu yako? Na yukoje? Na kwanini umefanya hivi na kuacha vile?

Ni wajibu kwa kila kiongozi atakapomuachia mtu majukumu basi awe na sababu za msingi zilizompelekea amuchie majukumu hayo, hivyo basi atakapotaka baba, au mkuu wa shirika Fulani, au mkadarasi au mfanyakazi, kumuagiza mmoja wa wafanyakazi wake ili kusimamia jukumu Fulani basi inampasa achunguze kwanza uaminifu wake na umahiri wake katika kufanya kazi vizuri, na mfano wa hayo, na kiongozi wa siasa au waziri atakapotaka kuwakilishwa na mfanyakazi wake, hapa ni sharti huyo mfanyakazi wake awe na utaalamu wa uongozi na awe na uwezo wa kuitikia maslahi ya raia.

Hadithi hii inaashiria kwamba mjuzi wa hukumu za kisheria katika kitabu cha Mwenyezi Mungu na muenendo wa Mtume wake rehma na amani ziwe juu yake, atatangulizwa katika kuongoza mambo ya waislamu muda ambao atakuwa anafaa kuongoza, hata kama ni masikini kuliko raia wake, muhimu awe anaweza kuchunga maslahi ya waislamu, na kujiepusha na yanayoweza kuchochea na kueneza fitna, kwani Umaru siku moja aliwahi kuwasimamisha uongozi maswahaba wakubwa katika baadhi ya nyadhifa kwa ajili ya kuchunga maslahi ya watu wote, kama alivyofanya kwa Sa`adi Bin Abii Wa`Qqaas, na Khalid Bin Waliid na wengineo.

Kila mtu aiulize nafsi yake: kitabu cha Mwenyezi Mungu unakichukuliaje katika nafsi yako? Je ni kweli umekiamini na kukisadikisha na kudumisha kukisoma hadi Mwenyezi Mungu akakunyanyua kupitia kitabu hicho? Au umekiacha na Mwenyezi Mungu akakudhalilisha? Hapo kuna mambo mawili na si zaidi, amesema Qatadah Mwenyezi Mungu amrehemu, "hakukaa na qur`an mtu yeyote isipokuwa atanyanyuka akiwa na ziada au mapungufu."⁽¹⁾

Mwanadamu huthaminiwa kwa kile alichonacho, hivyo basi ni wajibu kwa kila mwenye kutafuta elimu aelekeze hamu yake katika kutafuta elimu yenye manufaa kwani elimu kwake ina thamani na utukufu dunia na akhera.

Ikiwa qur`ani inamnyanyua daraja mwenye kuihifadhi na kuifanyia kazi kwa kumfanya kuwa kiongozi wa watu na imamu wao, basi hakika cheo kikubwa zaida ya hapo ni kunyanyuliwa akhera, Kutoka kwa Abdullah bin Amru (Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yao) amesema: Amesema Mtume wa Mwenyezi Mungu (Rehma na Amani ziwe juu yake): "Ataambiwa mwenye Qur`ani: Soma, na upande daraja, na usome vizuri kama ulivyokuwa ukisoma duniani; kwani hakika sehemu yako iko kwenye aya ya mwisho utakayoisoma."⁽²⁾

Amesema mshairi:

*Hivyo ewe nafsi, kuwa kama nyuki = Usijaribiwe kulala au wala usishawishike
Qur'an imekuacha katika bustani yenye kung'aa = Basi chukua upendavyo katika neema zake
maua yake yawasilishe katika ulimwengu = na halalisha asali yake yenye kushuhudiwa.
usitake mtu mwingine astarehe katika bustani hiyo; = kwani ni Kiasi gani Nimesamehe kila mwenye kuacha dhambi zake
Uwongofu uko katika uwongofu wake, na ushindi uko katika njia yake, =na utukufu uko katika kuinuliwa kwake.*

1 "Maadili ya wasomi wa Qur'an" cha Al-Ajri (uk. 73).

2 Abu Daawud (1464) na al-Tirmidhiy (2914).

